Mikko Malin
Järjestöasiantuntija
Kalatalouden Keskusliitto
7.3.2024

Tenojokea ja sen kalastusta koskevien kalastussääntöjen ja valtiosopimusten voimaansaattaminen

Tenojoen lohenkalastus on ollut aina erittäin tärkeää koko Suomelle ja etenkin paikallisille väestölle, saamelaisille. Tenojoen kalastuskulttuurin säilyttäminen on kansallisesti ja paikallisesti todella tärkeää, on se sitten kyse perinnekalastuksesta pato-, verkko- ja kulkutuspyyntinä tai vapakalastuksesta paikallisten ja kalastusturistien toimesta.

Kalastussäännön ajatus eri lohikannan osien tilan mukaisesta kalastuksensäätelystä on kannatettava, mutta esitetyllä tavalla toteutettuna se on äärimmäisen hankala toteuttaa. Se ei myöskään ota huomioon riittävästi paikallisen väestön kalastuskulttuurin harjoittamisen vaikeutta, mm. lohipatojen rakentamisessa ja ylläpidossa. Kalastuskulttuuri ei jatku perinnetietona ilman kalastuksen harjoittamista vuosittain. Esitetyssä järjestelmässä on iso riski, että voi tulla vuosien kalastuskieltoja, jona aikana kalastusperinne voi sammua kun sitä ei saada siirrettyä sukupolvelta toiselle.

Yleisesti ottaen lohikannan säätelyssä tulisi mennä kalastajakohtaisiin vuorokausi ja kausikiintiöihin (lohi kpl / vrk ja/tai vuosi) sekä lohen ottamisen sallimiseen kokoon ja sukupuoleen liittyvillä rajoituksilla. Tämän tulisi koskea niin paikallista kalastajaa kuin turistiakin. Kiintiöt voivat olla toki erilaiset paikalliselle ja turistille. Nyt esitetty tekninen kalastuksensäätely on enemmän micromanagerointia, jolla ei saavuteta niin vastaavia hyötyjä kuin kalastajakohtaisilla kiintiöillä. Kiintiöiden suuruutta olisi myös joustavampi muuttaa vuosien välillä lohikannan tila huomioiden.

Kyttyrälohen ja sen kalastuksen huomioiminen kalastussäännössä on erittäin tärkeää ja lausuntokierroksen jälkeen sitä koskeva kalastuksensäätely on järkiperäistynyt. Kyttyrälohen kohdalla tulee kuitenkin kiinnittää huomio myös siihen, ettei sitä tulla mitä todennäköisemmin saamaan koskaan pois Tenojoen vesistöstä. Kyttyrälohta tulisikin katsoa myös tulevaisuuden resurssin näkökulmasta ja sen kalastuksen jouheva salliminen on Tenojokilaakson etu niin kalastusmatkailun kuin perinnekalastuksenkin näkökulmasta. Kyttyrälohen kalastuksella tulee olemaan jatkossa huomattavia taloudellisia hyötyjä etenkin Utsjoen kunnan alueella. Kyttyräloheen kohdistuva kalastuspaine purkaa myös osin Atlantin (Tenon)loheen kohdistuvaa pyyntipainetta ja vaikuttaa myös osaltaan positiivisesti Tenojoen vesistön lohikantojen elpymiseen. Ei ole siis Suomen ja Utsjoen väestön etu, että vain norjalaiset hyödyntävät kyttyrälohta joen alaosalla ja Suomen puolella pyydetään paikallisten toimesta tyhjää sekä suomalaiset turistit ajavat Norjaan kalastamaan kyttyrälohta.

Tenojoen vesistön lohenkalastusta säädeltäessä on tärkeää myös huomioida Norjan puolen meripyynti vuonoissa. Tenojoen lohi vaeltaa jokeen tullessaan suhteellisen

laajalla alueella ml. lähivuonojen alueet. Norjan tekemät kalastusrajoitukset meressä eivät ole kuitenkaan aukottomat ja Norjalta tulisi saada takeet koko loheen kohdistuvan vuonopyynnin lopettamisesta Finnmarkissa.

Ala- yläkönkään alueiden kalastuskieltoon asettaminen on myös kohtuuttoman suuri toimi ottaen huomioon, että siellä on niin Suomen kuin Norjankin puolella varsin paljon matkailuyrityksiä ja etenkin alakönkään alue on erityisen sopiva myös kyttyrälohen kalastukseen.

Kalatalouden Keskusliitto ei kannata esitetynlaisen kalastussäännön ja voimaansaattamislain hyväksymistä nykymuotoisena. Mikäli kuitenkin ne hyväksytään, tulisi kuitenkin niiden muuttamista koskeva lainsäädäntöprosessi aloittaa välittömästi, eikä odottaa seitsemää vuotta kalastussäännön kohdalla.